

БРСЈ 10 ЛЕПТА

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке на плаћују се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампаоница се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Ђ. МИЉЕТИЋ

РУСИЈА И ЦАРИГРАД

Лондон, 19 нов. — Из Петрограда јављају „Тајмс“ да је, према лењинистичким листовима, почело објављивање дипломатских докумената и уговора између Русије и Савезника. Цео досије дао је председник Совјета Троцки, и поред протеста савезничких амбасадора.

Вредно је забележити, вели „Тајмс“, да није објављен ни један документ који би био сензационалан и који би био погађао Савезнике. Објавом ових докумената излазе ствари, које су биле већ донекле познате. Тако, на пример, објављен је документ да је руска влада 4 марта 1915 тражила од Савезника да јој припадне округ Цариграда западно од Босфора, обалу Мраморног Мора, Дарданелски мореуз, Тракију до линије Енос—Мидија и азијску обалу до острва Емброс и Тенедос.

Француска и Енглеска влада одговориле су да у свајалу ове предлоге, под условом да Цариград буде слободна варош, да Русија узме у обзир гледиште Савезника на Малу Азију и да турске свете земље буду под муслиманском контролом. Овакво схватање Савезника Русија је примила са безначајним ограничењима.

Доцније, кад је Италија ступила у рат, и она је примила овај руски предлог.

Све те ствари само сведоче да између Савезника и Русије није постојало никада неповерење.

Максималистички орган објавио је још један поверљиви телеграм, који је 13 марта 1915 Сазанов упутио руској амбасади у Паризу а у коме се наређује амбасадору да хитно ради, да се поменути уговор што пре потпише.

ЈУГОСЛОВЕНИ

Од 20 септембра Аустрија је затворила своје границе. Сви словенски листови не могу нигде из ње изаћи; ту милост имају само благонаклони немачки органи из Беча.

Чињене су разне претпоставке да се објасни то изоловање коме тежи аустријска влада, али је међу њима највероватнија да она хоће од спољнег света да сакрије жалосну ситуацију у којој се налази.

Она у том неће успети. Истина зрачи и сувише јако а да би је аустријска цензура могла угасити. Говори у бечком парламенту, држе се и сувише снажним гласом а да њихов одјек не стигне до нас.

Све југословенске странке подигле су свој глас у Рајхсрату против аустроугарског режима, све се оне све више приближују и уједињују.

»Словенац« и »Словенски Народ« од 15. септембра саопштава нам, на пример, прокламацију Антонија Бонавентуре Јелића, најстаријег владике из Љубљане, којом он позива словеначку народну странку, словеначке прогресисте и католичку радничку странку да се придруже изјави од

30 маја, коју је југословенски клуб учинио у Рајхсрату.

И са свих других страна у унутрашњости југословенском клубу прилазе присталице. »Хрватски Дневник« у броју од 4. октобра каже »да се цео свет придружује југословенском програму у изјави од 30. маја и да ће се Југословени упустити у најенергичнију опозицију, не задовољавајући се никаквим обећањима националних аутономија.

Према таквом стању духова није необично, кад је словеначки клерикални посланик Погачник, 28. септембра устао против Сајдлерових пројеката. »Председник владе, рекао је он, хоће да очува крунске земље; он само хоће да их подели у округе, али добро народа не лежи у тој подели, већ у народном јединству. Ми нећемо руине, ми нећемо обласне границе, ми нећемо дуализам повлашћених народа ни бирократску централизацију: Уједињено оно, што је природа ујединила. Такво је наше решење ситуације.

Други словеначки посланик Равникар рекао је то исто после неко-

лико дана: »Југословени су очекивали друкчији одговор од председника владе. Они су дали влади прилике да лечи болесно тело аустријске државе леком једнакости у праву и задовољења које ће се дати свима народима. Тај је лек одбијен. Југословени са своје стране одбацују прекор да не схватају аустријску државу. Они остају хладни према сумњичењу председника владе и Немачке Националне Уније, који кажу да наше изјаве одају опасну идеологију и везе са Споразумом. Мир ће се моћи створити, ако се народима у монархији да оно, што се сама влада хвалила да ће им дати узваничном коминикеу на дан појаве руске револуције. У осталом, да се водила политика, коју траже преставници словенских странака, монархија не би упала у овај рат, па чак не би било ни дипломатског конфликта. Југословени одбацују сваку одговорност за рат који они нису хтели. Југословени су одбили да уђу у владу, зато што нису хтели да буду штатисте у позоришној игри, која се хтела да игра за иностранство. Југословени остају верни својој програму, који је изражен у изјави од 30 маја. То је њихов минимум. Председник владе може бити уверен да ће Југословени умети да добију своје место на сунцу.«

Посланик г. Хрибар овако је утврдио словенске захтеве: »Ми гражимо уједињену националну државу са свима атрибутима њене независности.« А Корошец је у својој изјави од 22. октобра рекао: »Ако се монархија не пожурити да задовољи југословенске народе, питање ће решити један суд ван монархије.«

Најзад, ништа боље не показује једнодушност народне уније него што је изјава графа Пејачевића у пештанском сабору. Бивши бан гледајући да се не огреши о легитимност и сам је морао да се изрази у корист интегралног јединства југословенског народа.

Као што се види, код Југословена, све странке од најконзерватив-

нијих за које је могло изгледати да су привржене Аустроугарској, па до најнапреднијих, све оне поимају потребу да се уједине сви Срби Хрвати и Словенци. Ово уједињење не може се створити у оквиру монархије, како каже Сајдлер. Оно ће се извршити ван ње.

ВЕКЕРЛЕ О ПОЉСКОЈ

Цирих, 19 нов.

Из Пеште јављају, да је на последњој седници мађарског сабора граф Тиса поднео интерпелацију о пољском питању. Председник министарског савета, Векерле је одговорио, да ће се Угарска особито радовати, ако Пољска уђе у што тешњу унију са монархијом. Али данас није могуће установити начин, јер у том питању може се дојети дефинитивна одлука тек при закучењу мира. У сваком случају ће увек мађарски интереси бити обезбеђени.

РУСИ И СРБИ

Часопис »Ле Монд Слав« (Словенски Свет) који је почео да излази у Паризу под уредништвом познатог француског познаваоца Словенства г. Ернеста Дениса, донео је у својој трећој и четвртој свесци (септембар, октобар, 1917) чланак П. П. де Соколовића: »Српски позив Русима«. У чланку се говори о по-

знатим декларацијама рускога »Совјета« о миру »без оштета и анексија«, и обавештава руско јавно мњење о нетачним схватањима »Совјета« у односу на југословенско питање.

Исти број часописа доноси и један чланак из Вашингтона о Југословенима у Америци, као и некролог о Франу Супилу.

БОСАНСКИ МУЧЕНИЦИ

5. септембра, 1917 објављена је пресуда сарајевског суда, којом је закључен трећи претрес за велеиздају. Од оптужених осуђен је на смрт Радомир Новаковић, а други на робију Радомир Блажић на 10 година, Милован Стојаковић и Алекса Ђуровић на 8 година, Цивијан Цветковић и Анђић на 6 година, Милован Зарић на 4 и по године, Перко Марковић на 4 године и Никола Вранић на 1 и по годину. Сви су они осуђени због велеиздаје.

Осим тога, Никола Батанић осуђен је што је лажно сведочио на 5 година затвора. Остали оптуженици, око двадесет на броју пуштени су у слободу. Међу овима били су и Ђуро Остојић и Саво Љубибратић, које је суд у Бања Луци у раније велеиздајничком процесу пустио у слободу, али који су по други пут осуђени, јер прва пресуда није оснажена.

ЦИГАНИ У РАТУ

Пролазећи многа села, за време повлачења у Добруци, често сам био изненађен тишином и равнодушношћу које су владале међу Циганима. У селима, која су морала бити евакуисана, Цигани су остајали увек последњи. До последњег тренутка нису хтели ништа да мењају у својим навикама.

Рано у зору будили су се људи и песме. Песме дуге и сетне; песме живе и страсне; певане меким нежним гласом. Док Бугари никада не певају Цигани певају увек. Изгледа да су осуђени на песму. Шрапнели, који се распрскавају поред самих черга, не узнемиравају их. Лакше је унуткаци једну непријатељску батерију него једног свирача.

Цигани живе у једном миштериозном сну, и буне се да дођу у додир са стваришћу. Они не траже ни да им вера помогне ни да их закон заштити.

Облаче се у разнобојне рите, најрадије у дречеће жуто

и плаво. Заљубљени до лудила у слободу, повосити своје лепоте, свог нежног витког тела, свог љупког опаленог лица, повијених обрва, белих зуба као снег, жудно удишу ветрић која харлија с мора или са плавих река. Они не знају за морал, јер га је тешко одсвирати. Они продају своје жене и кћери када су врло паметне или врло луде.

Чамотињу нису у стању да снесу. А кад она већ наиђе они је брзо уклањају; јер да промене хоризонт и душу своју потребно је врло мало: да промене само песму.

Најзанимљивији феномен у овом целом рату изгледа да је контакт ове чудне расе са модерним ратом.

Како ће се Цигани извући из ове страшне авантуре, за коју су они тако мало створени? Како ће се понашати? Како ће држање оних узети?

Они не маре за смрт као што не маре за борбу. Они не могу да појме су ову рат-

ну жестину, недогледни и крвави — циљ свих ових напора. Мислим да су они једини странци у Европи. Грешни ко мисли да су они страшљивице и кукавице. Они ве беже испред граната. Много је од њих изгнуло на прагу своје черге. Умрли су не подозревајући ништа, али исто тако и не појимајући ништа.

Као што не знају одакле долазе не знају ни куда иду. За њих реч „граница“ нема никакав одређени појам. Њих занимају само годишња времена, кретање звезда и ритам њихових песама.

Ништа код њих не постоји на шта би се они угледали, што би им могло служити у животу за пример. Они немају предање, које би жудели да обнове, нити идеју коју би бранили, нити покрајину на коју би полагали право.

Они су у неку руку само претенденте фантазије. А то је у исто време и њихова срећа и њихово проклетство.

ИЗ РУСИЈЕ

Лондон, 19. нов. — Из Петрограда јављају »Тајмс«: Руски политички и војни шефови састаће се понова у главном штабу да образују нов кабинет, у коме ће бити заступљене све странке, на основу последњих скупштинских избора.

Лондон, 19. нов. — Аустријска влада званично је објавила, да је вероватно да ће у Русији максималисти постати господари ситуације. Али данас, док у целој земљи влада анархија, не могу се узети у разматрање њихови предлози за мир.

Међутим победа максималиста у Петрограду и Москви, напала је све патриотске елементе да ступе у коалицију.

ЛОНДОН. — Према вестима у листовима Керенски располаже са два корпуса војске, са коњицом и тешком артиљеријом. Он очекује још појачања.

ОТПОР ИТАЛИЈЕ

Лондон, 19. нов.

У Енглеској је примљен са дубоком симпатијом и задовољством надчовечански отпор и хероизам, који су показале италијанске трупе на Пјави и у брдовитом пределу у борби против огорчених непријатељских напада.

Енглески дописници пишу о силном борбеном духу италијанских трупа.

Дописник »Морнинг Поста« каже, да вести, које долазе са фронта, доказују, да је морал код трупа добар.

Особито је утешно што се у борби непоколебиво држе младе трупе из класе 1899, које су сада издржале своје крштење ватром.

Мисли се да је непријатељ завршио своју приправну фазу за нову офанзиву, чије се средиште налази у брдовитом пределу између Бренте и Пјаве.

»Манчестар Гардијен« примећује да судбина одбранбене

линије на Пјави није нипошто још сигурна.

Све вести службене и приватне сложне су, да су трупе показале отпор и да су све јединице у борби сјајно држале.

Италија је дала доказа да је повратила пређашњу делатност и линија на Пјави може се одржати, ако савезничка помоћ на време стигне.

О КРАЉУ НИКОЛИ

Рим, 19. нов.

У дискусији о последњој дванаестини буџета социјалистички посланик Лабриола, који је за продужење рата до краја, изнео је неколико занимљивих открића, која саопштава »Југословенски Билтен« у свесци за новембар. Ово је једно од главних места из његовог говора у италијанском парламенту:

»Италија не може нити треба ни са којих разлога да води црногорску политику, тим пре, што је Црна Гора раније предузимала корак за закључење сепаратног мира. 8. децембра 1915. црногорски краљ Никола послао је цару Фрањи Јосифу ову депешу:

»Пошто су ваше трупе заузеле моју престоницу ја вас молим за примирје и мир. Ваше племенито и кавалерско срце неће се показати свирепом према моме народу«.

Фрања Јосиф је одговорио:

»Са задовољством примио сам вест да Ваше Величанство жели мир, који ће се закључити под већ познатим условима«.

Услови су већ били познати, јер је месец дана раније кнез Данило преговарао о предаји Црне Горе. Сада се питам, хоће ли Италија због краља Николе да спречава потребно развијање југословенске расе? Ја високо поштујем величанствосрпскога народа и величанство црногорског народа (на овом месту цензура је два реда пребрисала. Одобравање и жагор). Ми одбијамо да се придружимо политици која би хтела да спасе династију оних који су покушали да закључе сепаратан мир са непријатељем«.

ЗА СТУДЕНТЕ

По одредбама чл. 19. Уредбе о школовању српске школске омладине у Франуској, избегли родитељи студената универзитета, који не могу издржавати своје синове (кћери) и желели би, да се они школују о државном трошку, морају својом руком попуњити нарочите листе, у којима ће изложити податке о својем материјалном стању, према че-

му ће се доносити одлука да ли њихови синови (кћери) могу добити државну стипендију.

За Крф и стару Грчку листе ће раздати Министарство Просвете и Црквених Послова; за Солун и солунски фронт просветни делегат у Солуну, директор Х Лилер; за Француску и остале савезничке и неутралне државе Просветно Одељење у Паризу.

Попуњене листе враћаће се оном, од кога су примљене.

Ове листе обавезни су поднети родитељи свих студената: како оних који до сад нису примали државне стипендије, тако и оних који су већ државни питомци.

Студент чији је родитељ избегао, а није поднео пријавне листе, неће моћи примати државну стипендију.

Попуњене листе треба предати најдаље до 15 децембра ове године.

ЈЕДНА ПРЕДАЈА

Париз, 19. нов.

Генерал Бајуд, који је стигао из Палестине, прича како се један турски генерал предао драговољно Енглезима. Кад су га запитали што се предаје, турски генерал је одговорио да је он учествовао у борбама на Дарданелима, где је научио да цени своје противнике. После тога послали су га са дивизијом у Руунију, где је придодат армији, којом је заповедао један немачки генерал и која је била састављена из једне турске дивизије од 16.000 војника, једне бугарске и једне немачке дивизије.

То је било на штету Турака. Од 16000 турских војника 12000 је погинуло, рањено и заробљено. Док су Бугари изгубили само хиљаду војника а Немци једно дванаест. Кад су га послали у Палестину, он се био решио да не жртвује више тако лудо људе за интерес Немачке, и да свој живот у будуће посвети једном кориснијем задатку.

ПОЉСКО ПИТАЊЕ

Женева, 19. нов.

»Фремденблат« је донео чланак о погодбама које се воде између Беча и Берлина о Пољској и о условима за мир.

Овај чланак, написан да умири аустријско јавно мишљење, изазвао је многе коментаре. Тврди се да граф Чернин није апсолутно ништа изменио досадашњу политику и да није учинио никакве дефинитивне концесије берлинској влади.

Многи листови показују скептички и траже прецизнија обавештења о пољском питању. Германофилски и конзервативни листови изражавају своје задовољство, надајући се да ће аустро-немачки преговори бити ратификовани како од стране већине у Рајхсрату тако и од оне у Рајхстагу.

За време седнице у Рајхсрату социјалист Адлер јучно је протествовао против сваког прераног решања пољског питања, потсећајући да је влада била одбацила сваку помисао на анексију. Такође су и Румуни и Рутени протествовали против пројекта да се образује велика Пољска под суверенством Карла I.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМНИКЕ

На десној обали Ме-зе артиљеријска је борба била интензивнија на сектору Бомон-Шума Ле Шом, којој је следовао жесток немачки напад на наше положаје северно од шуме Фос.

Доцније. — Јака артиљеријска акција у области Сен Кантена и јужно од Живенкура.

На десној обали Ме-зе одбили смо један немачки препад на ровове северозападно од Бевонво.

Извештај Штаба Источне Војске. — Већином мирно.

ЕНГЛЕСКИ КОМНИКЕ

После јаког бомбардовања непријатељ је напао на широком фронту јужно од Камбреа између Вандила и Крвекера. Мало потом напад се проширио и западно од Камбреа у бли-

зини шуме Бурлон и Мевра. Напад од Мањера до Мевра одбијен је а непријатељу су нанети тешки губици.

Наши авијатичари, летећи ниско, бомбардовали су аеродроме и логоре.

Бомбе су бацане и на станицу Рулерс и на бојну линију. Оборено је 6 немачких аероплана а два су принуђена да се спусте. Наша три апарата нема.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМНИКЕ

У току јучерашњег дана није било никакве пешачке борбе.

Артиљеријска ватра и даље је врло интензивна на целом фронту. Непријатељска ватра била је нарочито јака од Монте Чиземола до Монте Кастиелгомберто. На висоравни Ајага наше су батерије разбиле овде онде трупе које су се скупљале, и снажно су бомбардовале непријатеља у покрету између Пјаве и Пјаве Векиа.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

АТИНА. — Секретар у енглеском посланству честитао је г. Политису на успеху грчког контра-торпедера »Никис«, који је потопио један немачки сумарен.

ПАРИЗ. — Класа од 1919, која је позвата, даће француској 250.000 бораца.

ЛОНДОН. — Дописник »Дejли Телеграфа« из Петрограда, јавља да је максималистичка влада поколебана. Изгледа да је већ сигурно, да су сви главни штабови, заједно са кавкаским и румунским фронтима одбили да признају максималистичку владу.

АТИНА. — Савезнички аероплани понова су бомбардовали утврђења на Галипољском полуострву. Резултати су врло повољни.

ЛОНДОН. — Посланик Кинг поставио је влади ова питања:

Да ли је врховни савезнички Ратни Савет овлашћен да дискутује о питањима финансијске природе и о питањима која се тичу економске и војне помоћи, као и о помоћи у исхрани? Да ли су предузете мере да се избегне свака конкуренција међу Савезницима после рата?

Министар спољних послова г. Балфур одговорио је на сва ова питања потврдно.

РИО ДЕ ЖАНЕИРО. — У споразуму са Савезницима решена је скоро сарадња бразилјанске поморске снаге у европским водама. Немачке се шесторане лађе служиле за снабдевање из Бразилије и за пренос трупа из Америке за Француску.

ВАШИНГТОН. — Према извештајима војних и поморских власти Сје-

дињене Државе послаће у најкраћем времену преко милион војника на западни фронт.

ПАРИЗ. — Прва седница савезничке конференције крунисана је успехом са сваке тачке гледишта. Одлучена је најтешња колаборација и постоји нада да ће конференција бити плодна у коначним одлукама.

АТИНА. — О годишњици жандармских децембарских догађаја атински листови објавили су дугачке чланке истичући да је нужност грчког народа да не пропусти прилику која јој се сада указује да стане на страну савезничких сила, да испуни достојно своје обавезе и залог насупрам својих савезника заштитника и на тај начин да дефинитивно збрише успону на жалосне децембарске догађаје.

На дан годишњице одржано је свечано благодарење на француској крстарици »Жистис«, на ком су били присутни Г. де Кастијон, генерал Браке и друге угледне француске личности.

БРСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ 18. новембра слабија ватрена активност.

МАЛИ ОГЛАСИ

Српско Трговачко Друштво Улица Александра Великог број 4, обавља све банкарске, трговачке и транспортне послове. Препоручује нашим студентима, да се користе услугама ове новчане установе за све своје послове. Врши на својој благодан размену свих новчаних монета по повољним дневним курсевима. 5—10

Књижара ХАНАНИЈА НАР извештава п. публику, да има на продају велики канцеларијски материјал, хртје разних формата, школских свезака, регистара и т. д. Рада је на углу Себа, ул. Олимпијана бр. 55. 3—10